

Posudek oponenta diplomové práce

Jméno diplomanta: Karolína Horáková

Téma a rozsah práce: Smlouva o úvěru s přihlédnutím k německé právní úpravě (68 stran)

Datum odevzdání práce: 24.6.2010

1. Autorka si zvolila téma, jehož aktuálnost je dána několika skutečnostmi. Globální finanční a hospodářská krize, která propukla v roce 2008, soustředila pozornost veřejnosti i regulátorů na problematiku poskytování úvěrů, protože primární příčinou finanční krize bylo neobezřetné poskytování hypotéčních úvěrů ve Spojených státech amerických. K aktuálnosti tématu přispělo i přijetí nové právní úpravy spotřebitelských úvěrů v České republice a příprava nového občanského zákoníku.

2. Při zpracování daného tématu se autorka musela seznámit nejen s platnou a připravovanou právní úpravou, ale také s odbornou literaturou a částečně i judikaturou soudů, která se týká problematiky smlouvy o úvěru. Náročnost tématu vyžadovala také seznámení se s právní úpravou smlouvy o úvěru v německém právu a německou odbornou literaturou. Metody, které autorka použila, byly zejména analýza a syntéza, metodu komparace použila jen ve velmi omezeném rozsahu.

3. Cílem práce bylo (viz úvod) „vymezit úvěr jak z ekonomického, tak právního hlediska a zaměřit se zejména na samotnou problematiku smlouvy o úvěru jak v české, tak německé právní úpravě.“ V závěru práce byl cíl práce dále upřesněn takto: „Cílem této diplomové práce bylo zpracování platné právní úpravy smlouvy o úvěru v české právní úpravě s přihlédnutím k německé právní úpravě. Účelem této práce nebyla právní komparace obou právních úprav (...), ale bylo jím pouhé přihlédnutí k základním otázkám, které se smlouvou o úvěru souvisí.“ Lze konstatovat, že uvedené cíle práce byly splněny. Je však škoda, že si autorka nestanovila cíl provést komparaci české a německé právní úpravy smlouvy o úvěru a nevyužila tak skutečnost, že prostudovala jak platnou právní úpravu v Německu, tak i německou odbornou literaturu. Místo toho se omezila jen na stručné exkurze do německé právní úpravy ohledně některých aspektů smlouvy o úvěru. Je ovšem pravda, že případná komparace české a německé právní úpravy by si vzhledem k rozsahu práce vyžádala

omezení tématu práce je na některé aspekty smlouvy o úvěru. Takové omezení by však nepochybně zvýšilo úroveň práce. Přesto všechno lze ocenit, že autorka se neomezila jen na českou právní úpravu, ale prostudovala i německou právní úpravu.

Autorka prokázala, že vedle popisu stávající právní úpravy je schopna také samostatných závěrů. Jako příklad lze uvést její úvahu o neformálnosti právních úkonů na str. 15 nebo vlastní závěry o nepřiměřených úrocích na str. 25 a 26 nebo samotný závěr práce.

Práce je rozdělena do devíti kapitol (kromě úvodu a závěru). První kapitola je věnována vymezení úvěru z ekonomického a právního hlediska. Tato kapitola dále obsahuje stručný historický exkurz a základní zásady poskytování úvěrů. Druhá kapitola popisuje právní úpravu smlouvy o úvěru v českém a německém právu (včetně formy smlouvy o úvěru). Stěžejní částí práce je třetí kapitola, která analyzuje jednotlivé aspekty smlouvy o úvěru (např. závazek věřitele, úroky, vznik smlouvy, úplata, úroky z prodlení, určení měny), přičemž je zde stručně popsána také německá úprava některých aspektů smlouvy o úvěru. Čtvrtá kapitola upravuje některé otázky zániku smlouvy o úvěru. Pátá kapitola obsahuje stručný nástin zajištění pohledávek ze smlouvy o úvěru. Také šestá kapitola je jen stručným nástinem právní úpravy spotřebitelského úvěru. Přínosná je sedmá a osmá kapitola, které obsahují analýzu problematiky obchodních podmínek v českém a německém právu. Poslední kapitola je věnována právní úpravě smlouvy o úvěru v novém občanském zákoníku. Úrovní práce by byla prospěla přehlednější logická struktura (např. vznik smlouvy o úvěru je v podkapitole 3.2, zatímco zánik smlouvy o úvěru je v samostatné kapitole 4.). Třetí kapitola je poněkud nesourodá a kvalitě práce by bylo přispělo, pokud by tato část práce byla uchopena konzistentnějším způsobem.

Autorka prokázala schopnost pracovat nejen s právními předpisy (včetně zahraničních), ale také s odbornou literaturou, přičemž využila i německou odbornou literaturu. Úrovní práce by bylo prospělo, pokud by autorka intenzivněji pracovala s judikaturou českých soudů a přihlédla také k judikatuře Soudního dvora Evropské unie. Bylo by velmi zajímavé, pokud by autorka pracovala také s judikaturou německých soudů, nicméně to by si s ohledem na rozsah práce vyžádalo zúžení tématu práce.

Z hlediska formálního práce splňuje požadavky kladené na diplomové práce. Jazyková úroveň práce je dobrá a práce s citacemi je také na odpovídající úrovni. Ocenit lze pečlivost autorky, protože práce neobsahuje jazykové a tiskové chyby (až na zanedbatelné výjimky – např. text „k charakteru právního úkonů“ na str. 15, text „stanovená přímo zákonem nebo základě zákona“ na str. 24, slovo „Částky“ v pozn. pod čarou č. 105., text „v našem právním vymezeny“ na str. 46). Autorka nadále používá pojem Evropské společenství, byť dle Lisabonské smlouvy nadále existuje jen Evropská unie (str. 3 a 11).

4. Nejvíce lze ocenit skutečnost, že autorka se seznámila s právní úpravou smlouvy o úvěru v německém právu i s příslušnou německou odbornou literaturou.

Zajímavá je úvaha autorky o označování smluvních stran u smlouvy o úvěru na str. 17 (věřitel-dlužník v platném právu, úvěrující-úvěrovaný v návrhu nového občanského zákoníku, poskytovatel a příjemce úvěru v německém právu).

Velmi zajímavá je autorčina kritika judikatury Nejvyššího soudu o tom, že půjčku nelze poskytnout bezhotovostně a že peněžní prostředky musí být předány přímo dlužníkovi na str. 33 až 35.

Zajímavá je analýza otázky, jestli lze smlouvu o úvěru považovat za smlouvu o platebních službách (str. 50 až 53). Tuto analýzu by bylo vhodné doplnit analýzou otázky, jestli lze úvěrové účty považovat za platební účty.

Velmi přínosná je analýza problematiky úpravy obchodních podmínek v německém právu (str. 54 až 56), zejména otázky úpravy fikce souhlasu se změnou obchodních podmínek při dodržení určitých podmínek.

U některých aspektů smlouvy o úvěru (např. úplata za sjednání závazku, úroky z prodlení, určení měny, zánik smlouvy o úvěru, zajištění úvěru) autorka nijak nezohlednila právní úpravu v německém právu.

Na str. 49 a 50 autorka uvádí změnu Všeobecných obchodních podmínek Komerční banky, a.s. k 1.11.2009 jako příklad změny obchodních podmínek, která není v souladu s platnou právní úpravou. Autorka však neprovedla analýzu, jestli byla uvedená změna obchodních podmínek v souladu se zákonem o platebním styku.

Sporným je závěr autorky na str. 5, že předmětem úvěru mohou být nejen peníze, ale také služby či zboží. Polemický je závěr na str. 24 o neplatnosti ujednání o výrazném zkrácení doby, po kterou má být placen úrok z poskytnutých peněžních prostředků. Nelze mluvit o pasivních úvěrových obchodech (str. 6), protože aktivními bankovními obchody jsou úvěry, zatímco pasivními bankovními obchody jsou vklady. Mluvit o rozmachu západořímské říše (str. 7) je pochybné, uvážíme-li, že západořímská říše vznikla až v době úpadku římského impéria. Při analýze otázky úroků v podkapitole 3.5 autorka nezohlednila novou úpravu úroků z prodlení (nařízení vlády č. 33/2010 Sb.). Není jasné, co autorka rozumí pod pojmem bankovní pokuta na str. 11.

Některé závěry autorky nemají oporu v praxi. Například konstatování na str. 10 a 44, že nezajištěné úvěry se poskytují zřídka. Většina spotřebitelských úvěrů (včetně kontokorentů nebo kreditních karet) však má charakter nezajištěných úvěrů. Dále otázka používání předtištěných formulářů při čerpání úvěrů (str. 20). Skutečnosti neodpovídá ani tvrzení na str. 27, že diskontní sazba ČNB je klíčovou úrokovou sazbou ovlivňující úvěrovou politiku bank (klíčovou úrokovou sazbou ČNB je repo sazba). Také úvahy autorky na str. 38 a 39 o poskytnutí a splácení úvěru v různých měnách nemají praktické opodstatnění.

5. V rámci obhajoby by se autorka mohla vyjádřit k otázce, v čem spatřuje přednosti německé právní úpravy smlouvy o úvěru ve srovnání s českou právní úpravou. Mohla by také shrnout nedostatky stávající právní úpravy smlouvy o úvěru a dále se vyjádřit k otázce, jestli budou tyto nedostatky novým občanským zákoníkem odstraněny.

V rámci obhajoby diplomové práce by se autorka mohla dále vyjádřit k otázce, v čem spatřuje rozdíl mezi úvěrovou smlouvou dle obchodního zákoníku a smlouvou, kterou se sjednává spotřebitelský úvěr a zejména by mohla zodpovědět otázku, jaký je vztah mezi smlouvou o úvěru a smlouvou, kterou se sjednává spotřebitelský úvěr. Je smlouva o spotřebitelském úvěru smluvním typem? Pokud nikoliv, za jaký právní institut by ji bylo možné považovat?

6. Diplomovou práci doporučuji k obhajobě.
7. Navržený klasifikační stupeň: velmi dobrý.

V Praze dne: 31.7.2010

.....
JUDr. Štefan Elek, Ph.D., LL.M.